

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 189
כסלו תשע"ט

מוקד העירוב
בארץ הקודש
054-84-833-20

אבל לגבי הלחיים שלפני המבנה, שהם נמצאים תחת אמצע החוט, הרי אם החוט יתנדנד מעט ויהיה רגע שאינו מעל הלחי, הרי באותו רגע העירוב פסול לגמרי, ואינו תלוי במחלוקת הנ"ל. לכן זה דבר הפוסל מעיקר הדין. ודבר זה חשוב לציון גם למקומות אחרים, כאשר הלחי רחוק ממקום קשירת הלחי, יש להקפיד יותר על עשיית לחי רחב, ולכוון אותו טוב מתחת החוט, כדי שלא יהיה מכשול ח"ו.

דין היכר ציר בעמודי צורת הפתח

דבר נוסף שאמר לנו רב העירוב באותו ישוב, שהעמוד של העירוב עמד מאחורי מקום השער הישן, וכאשר חידשו את השער העבירו אותו כלפי חוץ, אבל העמוד של השער עם הציר, נשאר במקום, והחוט עובר

היכר ציר בעמוד הישן שאחורי הלחי

מעליו. בדבר זה הוא אמר שיש הידור מסוים שאינו מקובל בגמי' (עירובין דף יא.) יש שיטות שכל צורת הפתח צריכה שיהיה בה היכר ציר, כדי שתיראה כפתח, דהיינו שאע"פ שלא צריך להעמיד דלת בכל צוה"פ, רק צריך חוזק שראוי להעמיד דלת, מ"מ צריך שיהיה בעמודים ציר של דלת. להלכה השו"ע פוסק שאין צריך היכר ציר, אבל יש הרבה שיטות בראשונים שפסקו שצריך היכר ציר, וא"כ במצב שהחוט עובר

על העמוד הישן יש בו ציר, והוא יכול להיות כלחי נוסף, שיש בו היכר ציר, ומועיל גם לשיטות אלו. ומ"מ הוספנו להסתפק האם כשמעמידים לחי לפני העמוד הזה, נחשב שכבר אינו עמוד של הפתח, או שמא שניהם נחשבים כעמודים, גם הלחי החדש, וגם העמוד הישן, מלבד העמוד הגבוה של העירוב. ועיין בזה ואכמ"ל.

בעיית הקרפיפות בישובים המוקפים גדר

יש לציון שתיקון צורת הפתח בשער, זה לא הנושא היחיד שצריך לבדוק בישוב שמוקף גדר, אלא יש עוד נושאים שיתכן שהם עוד יותר חמורים, כגון בענין הקרפיפות שבין בתי הישוב לגדר. יש הרבה ישובים בארץ שמסתמכים על הגדר, ויש בין הגדר לישוב שטחים גדולים שזורעים אותם, וכיון שיש בהם יותר מבית סאתיים שאינו משמש לדירה, השטחים האלו נאסרים כדין כרמלית, ואוסרים את העיר הפתוחה אל שטחים אלו, כמבואר בשו"ע (סי' שנ"ח ס"ט וי). וכן במקומות שאין שדות זרועות, אבל יש שטחים גדולים מלאים בצמחיית פרא, או בקוצים גבוהים שאדם באופן נורמלי לא יעבור בהם, הרי הם כמו חצר שהוצפה במים בשטח יותר מבית סאתיים, שזה אוסר את העירוב (כמבואר שם סעיף י"א), וכחוראת מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל. במקרים אלו הישובים נדחקים להסתמך על שיטת הדבר שמואל, שהמשנ"ב כתב (בה"ל שם ס"ט) שהאחרונים תמיהים על דבריו, ורק במקום שאי אפשר לתקן, יעשו לפחות כך, שלא יהיה בלי כלום. ולכן גם בישובים המוקפים גדר טובה, כמו בישוב הנ"ל, עדיין יש לדון מה מצב השטחים שבתוך הגדר. [מטעם זה איננו כותבים את שם הישוב, משום שעדיין צריך לדון איך מטפלים בנושא של השטחים שבתוך הגדר].

מתחם עם שטח גדול שמטיילים בו

בשבוע זה נסענו לדרום לבדוק מתחם גדול [בגודל כחצי קילומטר] שמשמש מוסד לבחורים. במתחם זה רוצים לעשות בשבת הבאה שבת חתן למשפחה חרדית, והם התקשרו לברר האם המקום כשר לטלטול

עשיית לחיים בשער הכניסה לישוב

בשבוע זה נקראו אנשי מוקד העירוב אל אחד הישובים מעבר לקו הירוק, שגרים בו הרבה חרדים, לסייע בשיפור העירוב של הישוב, בהתקנת לחיים לעמודי צורת הפתח בכניסה לישוב. במקרה זה מדובר בישוב מוכר, שכולו מוקף גדר, אך כידוע לכל מי שעוסק בנושא, ברוב הישובים יש פירצות בגדר למרות שעושים אותה מסיבות בטחוניות ואכמ"ל, משא"כ בישוב זה יש הקפדה מיוחדת בנוסף האחראי פוקח עינים לגלות אם אירע מקום שנהיה חלל ג' טפחים מתחת הגדר וכדומה, ודואג שהגדר תהיה שלימה גם לפי כללי ההלכה, על מנת שיהיה עירוב כשר לכל הישוב.

החלק שנשאר במצב כזה הוא בכניסה, שלא בכל מקום יש שער שסוגר בשבת, וגם כשיש שער יש בכל ישוב זמנים שפותחים אותו, לצורך מצבי חירום, לאנשים הזקוקים לבי"ח, או להבדיל מחמת תושבים שאינם שומרי שבת רח"ל. ובזמן שהשער נפתח, נוקטים להלכה לחשוש לדברי החיי אדם והחזו"א שאפילו כשיש שער יש בעיה כאשר הפתח יותר מ"י אמות, הוא פרוץ ופוסל את העירוב באותו זמן. לכן בכל הישובים שיש עירוב, גם בישובים דתיים, עושים צורת הפתח מעל השער, וכאן אנו מגיעים לשאלה, האם היא נעשית כהלכה, ובאיזה רמת כשרות היא. בישוב הנזכר היתה צורת הפתח רגילה, חוט מעל שני עמודים, ועמוד אחד שהתעקם, והוסיפו קרש לפניו.

בעקבות הפרסום בגליון האחרון על האפשרות להיות שותף בהתקנת לחי במאתיים שקלים בלבד, התקשר הרב של העירוב ואמר שהוא רוצה את האפשרות הזו לצורך עצמו, לעירוב שלו שהוא אחראי עליו, וביקש להתקין ששה לחיים, בכניסה לישוב, והלחיים הותקנו כבר בשבוע זה בס"ד.

הקפדה יתירה בלחיים שעומדים תחת אמצע החוט

בשער הכניסה תחת צורת הפתח, בנו בשנים האחרונות מבנה לשומרי הפתח, והוא נעשה תחת צורת הפתח של העירוב. במצב כזה נוקטים פוסקי זמנינו שהמבנה מחלק את צורת הפתח, ופוסל אותה. כיון שע"ז הפתח מחולק לשני מקומות, משני צידי המבנה, ובכל צד בפנ"ע יש רק חצי צורת פתח. הפתרון הוא להעמיד לחיים משני צידי המבנה, והלחיים הם כעין עמודים, וע"ז יוצא שיש שתי צורות הפתח נפרדות, אחד מצד ימין של המבנה ואחד מהצד השני.

בשעה שבאו אנשי מוקד העירוב, ומדדו את הלחיים התברר שבאחד מהם החוט נמצא בקצה הלחי, כשלוש ס"מ קרוב לגופו. והתברר שהסיבה היא, מכיון שהעמוד שמולו התעקם, ממילא גם אמצע החוט זז ממקומו, ולא שמו לב אלא להעמיד קרש לפני העמוד העקום, משא"כ ללחי שבאמצע הפתח, לא היה נראה שיש שינוי.

הרב של העירוב אמר מיד, שבזה צריך לטפל כדבר ראשון, משום שהטעם שרק עכשיו הוא הזמין את עשיית הלחיים ולא היו עד כה, משום שנראה שאינם מעכבים מעיקר הדין, כי יש מכשירים את החוט גם אם הוא מתנדנד מעט, העיקר שראש החוט יושב מעל העמוד. וכיון שהחזו"א אוסר [יש להוסיף שבמשנ"ב הביא מחלוקת בזה], לכן זה דבר חשוב, שאם אפשר לעשות אותו בהזמנה פשוטה במוקד העירוב, כדאי לעשות זאת.

צורת הפתח בשער הכניסה לישוב

במקביל לכך, בשיעורים היומיים עסקנו בכמה נושאים הלכתיים אקטואליים ומצויים, שנותנים ידע רב בהלכות עירובין. מסגרת מיוחדת של לימוד עיוני ומקיף, נלמד בחברת האברכים ללימוד הלכות עירובין, המתקיימת בבני ברק, בירושלים, במודיעין עילית, ובבית שמש. בשבועות אלו מסיימים בס"ד את לימוד דיני "רשויות", ודיני "מחיצות", לאחר לימוד של חצי שנה, עם שיעורים שבועיים, העוסקים בהבנת ההלכות בהתאם למציאות בת זמנינו, מלווה במצגת שקופיות ממקרים שארעו והתגלו בבדיקת העירובים ברחבי הארץ, וכן שירותים להבנת דינים נוספים, רכשו האברכים ידע עצום וברור בהלכות עירובין, מיסודות הדינים וסברות הפוסקים, עם נפק"מ רבות ונידונים רבים אשר נתונים להכרעות פוסקי זמנינו. בשבועות אלו מתחילים בעז"ה נושא חדש - דיני עירובי חצרות והמסתעף, החל מסימן שס"ו והלאה. דינים אלו נוגעים בהרבה מאוד מקרים, כשנוסעים לשבת למתחם שנמצא במקום שאין בו עירוב, וצריך לדעת מתי ואיך לעשות עירוב חצרות לנמצאים בתוך המתחם, ולפעמים אפילו בתוך הבנין שבו גרים. כאשר לא רוצים להסתמך על העירוב שברחובות [ומחשש רה"ר או סיבה אחרת]. וצריך לעשות עירוב חצרות בתוך הבנין והמתחם [ולשים לב שלא להיחלק מהעירוב הגדול].

הודעה משמחת

נפתח בס"ד שיעור יומי בהלכות העירובין המצויות בזמנינו
 השיעור ידון בשאלות אקטואליות
 שהגיעו באותם ימים ל"מוקד העירוב"
 השיעור נמסר ע"י הרה"ג משה אנגלרד שליט"א
 בימים א-ה, בשעה 8:45 בבוקר (במשך 15-20 דקות)
 ניתן להאזין לשיעורדים ע"י "קול הלשון",
 בשיעורים חיים בזמן השיעור
 וכן במוקלטים לפי המספרים

03-6171111-1-3-3-52

המשך רשימת השיעורים הנמצאים כעת במערכת

27. האם מדרגות נחשבות מחיצה, ודין עומד מרובה מהמעקה בחדרי המדרגות.
28. האם פסי הברזל מאונכים בגדר מסורגת כשרים לעמודי עירוב.
29. דין קרפף בשטח קוצים יותר מבית סאתיים ועשיית שבילים.
30. חוט של העירוב בשיפוע גבהים, מעמוד גבוה לעמוד נמוך.
31. בענין לקחת תינוק על הידיים כשאין עירוב וטלטול פחות פחות מד' אמות.
32. דיני פי תקרה יורד וסותם בגג שלפני דלת הדירה.
33. לחי על מדרגה או מפלס גבוה משאר הקרקע.
34. דיני עומד מרובה בכניסה לחדר מדרגות.
35. גג המפסיק בין הלחי לחוט, שיעור חור הגג, ודין גגון בחלל הפתח.
36. צורת חישוב גובה עשרים אמה להדלקת נרות חנוכה.
37. בענין שכירות חברת החשמל, להתרת דירת גוים ומומרים.
38. עובדת זרה שבעלי הדירה נסעו לחו"ל והשאירו אותה בדירה.
39. פירצה שרבים בוקעים בה ויש בה גידודי.
40. האם צריך להודיע לשכנים על מקום הפתח של העירוב, ומקום המפתח.
41. שיעור רוחב הלחי, והאם יש הבדל בין לחי שקרוב לעמוד לבין לחי רחוק.

לברורים בנושאי עירובין, וכן לתרומות וסיוע בהפצת הגליון:

ניתן לקבל את העלון במייל כשר, לשלוח בקשה ל- A83320@GMAIL.COM

בשבת, אך לא היה לנו מידע על המקום, ועיקר הנושא היה, כיון שהמתחם מוקף גדר טובה, כדרך המוסדות במקומות כאלו, אבל המתחם מקיף עוד שטח ענק שאין בו מבנים, אלא רק עצים וצמחים, והתעוררה שאלה האם אין בעיה של קרפף בתוך הגדר, שאוסר את הטלטול בכל המתחם.

בדרך כלל בעלי המקום טוענים שאפשר לעבור בכל מקום, ואין שום בעיה. אבל דבר כזה לא ניתן לשאול סתם אדם. ובפרט לא את האדם שרוצה להשכיר ע"י את המקום. אלא צריך שמומחה יראה את השטח. צריך לדעת מהו שיעור בית סאתיים, ומהו שיעור היכולת להשתמש במקום, כמה עוברים בו, ובאיזה מקום רק אפשר לעבור, ובאיזה מקום רק אפשר לדרוך על הקוצים. הבודק הגיע למקום, ונסע סביב כל השטח, נכנס במקומות שהיו שבילים, וחקר את המנהל שסיפר על הבחורים שנסתובבים בכל מקום בשטח, בשבילים הפזורים בכל השטח, באחד מהשבילים יש מערה, ובשביל אחר הילדים הקימו מחנה, באמצע בנו כעין מרפסת מעץ לעשות פעילות, ומסביב שבילים רבים שניכר שמטיילים בהם. באופן שמטיילים במקום להנאה, ואין בית סאתיים שלא מטיילים בו, נחשב מקום המשמש לדיורים, כמבואר בשו"ע (סי' ש"ח ס"ט) שמקום שיש בו אילנות ומטיילים בהם להנות מצילם, נחשב כמקום המשמש לדיורים, ואין לו איסור קרפף. הבודק עיין בכל סביבות השטח, והמקום קיבל את האישור ההלכתי - המתחם כשר לטלטול.

שכירות מקום שנתנו לשיומר הגוי

רגע לפני נתינת האישור, שואל מנהל המקום האם צריך עוד משהו, ופתאום הבודק שם לב לדבר נוסף, כן, צריך עוד משהו. הנה בשער יושב שומר דרוזי, האם הוא גר במקום, או רק מגיע למשמרת והולך. אמר לו המנהל, השומר ישן כאן, בחדר שנמצא ממום, באמצע המתחם. הנה במצב כזה הרי הגוי נחשב גר בשטח העירוב, והוא קבוע ליותר משלושים יום. וא"כ הוא אוסר את העירוב וצריך לשכור ממנו. המנהל מיד טען שהחדר לא של השומרים, ואנו עושים להם טובה שנותנים להם את המקום, א"כ מסתבר שהם לא אוסרים.

אבל ע"פ הלכה יש הרבה לדון בטענה זו, והיא ודאי אינה פשוטה, ותלויה בהרבה פרטים שיכולים לאסור את העירוב. יסוד הדבר מבואר מפורש בפוסקים בסימן ש"ע כמה פעמים, וגם בדין אורח המוזכר בסוף הסימן, שגם מי שקיבל בחינם מקום להיות בו, הוא נחשב בעל דיורים, והוא צריך לערב. מלבד במקרים שהוא טפל לבעל הבית, כגון אורח שנמצא פחות משלושים יום, בתנאי שגר באותו שטח גם בעל הבית שנמצא קבוע.

הבודק שאל עוד כמה פרטים, וחשיב במהירות את ההלכות, אם המנהל יכול להיכנס, הרי הוא נחשב שכירו ולקטו, כמבואר בשו"ע (סי' שפ"ב ס"ח), וא"כ הגוי אינו אוסר. אבל לדעת הראשונה בשו"ע (שם סעיף י"א) גם משכירו ולקטו צריך לשכור ממנו, ולא מספיק לעשות עירוב והמשנ"ב כותב שלכתחילה צריך לשכור דוקא. וגם מצד שהמנהל יכול לסלק אותו, המשנ"ב מתיר להחשיבו כדייר עראי שטפל לבעה"ב, אבל לחזו"א צריך עוד תנאים. ועיין עוד במשנ"ב (שם ס"ק ז) במי שמשאיל על דעת שלא יאסור, ובחזו"א מש"כ בזה. לסיכום הענין לאחר כמה שניות של מחשבה, אומר הבודק למנהל, המצב הזה שנוי במחלוקת, ולכן אנו צריכים לשכור ממך את המקום, כדי שהעירוב יועיל גם לשיטות החולקות.

המנהל הסכים, והבודק הוציא כסף הסביר את השכירות, ועשה מיד שכירות כדן. והוסיף שהשכירות תהיה למשך עשר שנים הבאות, שיהיה מושכר עבור כל מי שיהיה במשך שנים אלו. ע"ז גם מי שיבוא להבא במשך כל תקופה ארוכה זו, המקום יהיה כבר מושכר לו, וכאשר יניח עירוב חצרות, לא תהיה בעיה מצד הגוי שגר שם.

שיעורים רבים בעירובין בהלכות האקטואליות בזמנינו

בשבוע זה התקיימו שיעורים רבים בעירובין. בנוסף לשיעורים הקבועים, נערך שיעור כולל אברכים בתל אביב, לקבוצה שעוסקת בלימוד הלכות עירובין על פי הטור והמשנ"ב. כמו כן נערך שיעור כולל בבני ברק, העוסק בלימוד מסכת עירובין.